

Kyrylova V., PhD student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kiev

**UKRAINIAN CULTURAL HERITAGE IN THE FRENCH
TRANSLATION
(BASED ON THE FRENCH TRANSLATIONS OF STORIES BY
M.KOTSYUBYNSKY)**

The article investigates the research of the peculiarities of the reproducing of M.Kotsyubinsky's artistic method and style in the French translation made by Emile Kryuba. The analyzed subjects are the most common translation methods that are used to preserve Ukrainian local color of the story "Shadows of Forgotten Ancestors" in the French translation "Les Ombres des ancêtres disparus".

***Keywords:** language, culture, the sign syst, Ukrainian Cultural Heritage, the French translation*

УДК 811.133.1

Кісьміна К.О., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

**ВИКОРИСТАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ФІГУР
У СКЕТЧАХ Р. ДЕВОСА**

Стаття висвітлює стилістичні фігури, що сприяють створенню комічного ефекту у скетчах Раймона Девоса. Проведене дослідження виявляє своєрідність застосування стилістичних фігур у комічному контексті, дозволяючи проаналізувати і порівняти їх специфічні якості та особливості. Проаналізовані матеріали дозволяють класифікувати та конкретизувати стилістичні фігури скетчів Р. Девоса.

***Ключові слова:** стилістичні фігури, комічний ефект, антитеза, антанаклаза, гомеотелевт, асонанс, алітерація, частковий повтор, епанод, обхват, силепс, метабола.*

Метою статті було виявити своєрідність застосування стилістичних фігур у комічному контексті, проаналізувати і порівняти їх специфічні якості та особливості.

Багато робіт було присвячено вивченню стилістичних фігур (І. Смущинська, А. Суемі, І. Арнольд та ін.). Однак стилістичні фігури, що використовуються в тексті виключно із метою створення

комічного ефекту, досі не були об'єктом спеціального вивчення. Частково це можна пояснити тим, що до цього часу не було розроблено єдиної систематизації усіх мовних засобів комічного ефекту. Дослідженням цього питання займалися здебільшого у межах теорії гри слів (В. Санніков, О. Білоус, Л. Вітгенштайн).

Матеріалом послужили скетчі Р. Девоса, аналіз яких дозволив також класифікувати та конкретизувати використані автором стилістичні фігури.

У нашому дослідженні ми проаналізували кілька груп стилістичних фігур, а саме: стилістичні фігури повтору (частковий повтор, обхват, епанод), фонетичні стилістичні фігури (асонанс, алітерація, гомеотелевт), стилістичні фігури протиставлення (антитеза), стилістичні фігури нетипової будови (силепс), стилістичні фігури накопичення та надмірності (метабола), стилістичні фігури гри слів (антанаклаза). Саме ці стилістичні фігури найчастіше фігурують у скетчах Раймона Девоса та створюють каркас, на якому будується гумор.

Навмисне вживання алітерації вважається стилістичною фігурою, через свій експресивний характер вона звертає увагу на звуковий зміст висловлювання та має функцію наслідування [Ricalens-Pourchot 2011, 20]. У скетчі *Qui tuer?* у якому відбувається абсурдно-комічна ситуація, де у пацієнта знаходять хромосому, яка відповідає за можливість вбивати, ми спостерігаємо алітерацію приголосного "t":

Il me dit: "Que vous êtes un tueur-né! Vous avez le virus du tueur..."

Je lui dis: "...Le virus du tueur?!!!"

Il me dit: "Je vous rassure tout de suite. Ce n'est pas dangereux pour vous, mais pour ceux qui vous entourent... ils doivent se sentir visés".

Je lui dis: "Pourtant, je n'ai jamais tué personne!"

Il me dit: "Ne vous inquiétez pas... cela va venir!"...

...Toute la nuit... j'ai cru entendre le chromosome en plus qui tournait en rond dans ma case en moins.

Le lendemain, je me réveille avec une envie de tuer... Irrésistible! Il fallait que je tue quelqu'un. Tout de suite!

Mais qui? Qui tuer?... Qui tuer?...

...Il me dit: "Non! Je t'ai vu venir avant toi et de plus loin que toi!"

Il me dit: "Tu permets que je te tutoie? Je te tutoie et toi, tu me dis tu!"

Je me dis: "Si je dis tu à ce tueur, il va me tuer!"

Je lui dis: "Si on s'épaulait mutuellement? D'autant que nous sommes tous les deux en état de légitime défense!"

Приголосний звук "t" є твердим, глухим і зубним, у нашому випадку він виконує не наслідувальну функцію, а структурну.

У скетчі J'ai le faux rige відбувається алітерація [s]:
Quelquefois, on me dit, le plus sérieusement du monde:

"Pourquoi, sur scène, portez-vous une perruque?"

C'est faux! Ou alors, c'est une fausse perruque!

*Ce sont mes vrais cheveux, mesdames et messieurs,
mes cheveux de tous les jours que je me suis laissé
pousser comme on se laisse pousser la barbe!*

Pourquoi?

Parce que dessous, j'ai un crâne chauve, tout bosselé!

J'ai voulu enfoncer une porte ouverte.

Je suis rentré dedans la tête la première.

Non seulement, c'était une fausse porte,

Mais en plus, elle était fermée!

Je me suis fait mal!

*Depuis, j'ai sur le haut de crâne une bosse
en forme de chapeau pointu... Tur lu tu tu!*

"Môssieur?"

"Oui, môssieur?"

"Pourquoi sur la piste vous maquillez-vous?"(...)

(...)"Môssieur?"

"Oui, môssieur?"

"Pourquoi sur la piste vous déguisez-vous?"

C'est faux, c'est dans la vie que je me déguise.

Si vous voyez mon costume de tous les jours,(...)

(...) parce que j'ai mon costume de scène par-dessus...

У тому самому скетчі відбувається алітерація звука [k] *Là-dessus, j'entends claquer deux coups de feu et je vois courir un type avec un fusil sur l'épaule...*

У скетчі Le monteur de marionnettes автор використовує алітерацію приголосного m:

Sans quelqu'un derrière elle pour la manipuler!

C'est émouvant, non?

Ça ne fait pas l'affaire du marionnettiste, hé!

Si sa marionnette se met à marcher toute seule...

Le marionnettiste...

Il va être obligé de la faire lui-même, la marionnette!

Асонанс використовує гру голосних звуків, які повторюються в одній фразі. Цей повтор може нести емпатичний характер, або ж певним чином прикрашати вислів [Ricalens-Pourchot 2011, 42].

У скетчі Le mille-feuille ми спостерігаємо алітерацію "f" та асонанс "oi", "aim-in":

*- Pense a ceux qui ont **faim**, homme de peu de **foi**! Pour ta pénitence, tu me copieras 100 **fois** le mot **faim** et sans **fin** le mot **foi**.*

Антанаклаза дієслова "couper" вживається у скетчі Ma deux boeufs:

(...) Pour arrêter un bulldozer,

*vous n'avez qu'à **couper***

l'arrivée d'essence...

*il n'y a qu'à **couper**!*

Mais un boeuf...

Qu'est-ce que vous voulez couper?

Il l'est déjà!!!

У цьому випадку гра слів викликає комічний ефект завдяки двозначності слова "couper", у першому випадку це – вимкнути бульдозер, а у другому – зарізати бика.

Скетч Petit travers оповідає історію чоловіка, чиє пенсне змінює його зір, він бачить усе в меншому розмірі та неправильно. Ця ситуація насичена антанаклазами, частковими повторами (dérivation ou reprise approximative) та гомеотелевтами:

*Derrière mes **verres**, non seulement,*

Je vois tout petit

*Mais je vois tout **de travers**!*

*Dans la rue, je marche **de travers**;*

*Je **traverse de travers**!*

*Il n'y a que dans les rues **transversales**(...)*

*(...)Je mets mes **verres de travers**...*

*ma ceinture **en travers***

*Jusque-là, tout allait **de travers**...(...)*

*(...)Et je vois **à travers** mon petit pare-brise(...)*

*(...)Ma petite voiture se met **en travers**(...)*

*(...)qui me prend **à revers**...Sloup!*

*...Je perds mes **verres**!*

Et je vois... un immense agent de police,

*Avec un grand képi **de travers**...(...)*

*(...) "C'est vous qui vous moquez de nos petits **travers**?"*

*J'ai pris son gros crayon **vert**...*

Гра слів у цьому скетчі відбувається, по-перше, завдяки багатозначності слова "travers". Автор використовує різні прийменники (de, en, à), залежно від яких змінюється сенс фрази. Наприклад: de travers (криво, неправильно), un képi de travers – кашкет набакир, marcher de travers – тинятися, блукати, вештатися, aller de travers – піти шкереберть, en travers (упоперек, напівпереки, навскіс,) se mettre en travers – стати поперек шляху, заступити дорогу, à travers (крізь, через). Він також вживає слово travers, у значенні "недолік", "ширина". З'єднання компонентів тексту в художньому просторі Раймона Девоса може відбуватися за допомогою однокореневих слів, що належать до різних частин мови. У науковій літературі цей вид повтору переважно називають словотвірним, або морфемним [Водясова 2012, 42]. Однак, на наш погляд, термін "частковий повтор" (dégivation), який запропонувала І. В. Арнольд [Арнольд 1990, 146], краще характеризує його сутність. Використовуючи в тексті частковий повтор, з'являється своєрідна гра слів, що створює каламбур. Цей прийом уживається для того, щоб звернути увагу отримувача повідомлення на основну ідею, емоційний тон та настрій повідомлення. Отже, у нашому випадку ми можемо проілюструвати це поняття на таких прикладах: je traverse, transversales, revers. Також Девос широко використовує гомеотелевт, коли закінчення різних слів подібні чи повністю співпадають. Анрі Суемі зазначає, що гомеотелевт означає повтор фонем чи складів [Suhamy 1990, 64]. У вищенаведеному прикладі використовуються такі гомеотелевти: verres, travers, je traverse, transversales, revers, vert.

Гомеотелевти у скетчі Matière à rire виявляється в однакових закінченнях –"-sion".

Et que deviendrait la fision nucléaire?

Une explosion de joie!

У скетчі Les chansons que je ne chante pas автор використовує гомеотелевти у словах l'Andalouse (андалуска) та pelouse (лужок), imberbe (недосвідчений) та herbe (трава), rendit (віддавати) та entendit (чути).

Vous finirez mal, disait l'Andalouse.

A son jardinier imberbe

Un jardinier qui sabote une pelouse

Est un assassin en herbe...

...Elle en rendit un autre

Que personne n'entendit.

Ще одним видом повтору є обхват (охоплення, сплетіння), у французьких джерелах – la symproque. Це одночасне вживання епіфори та анафори, тобто це слова, або групи слів на початку і у кінці фрази, що повторюються у кінці тексту, чи у наступних рядках [Smouchtchynska 2010, 112].

Наприклад, у скетчі *Migraine infernale*:

*J'ai une **migraine!** **Infernale!***

*C'est comme si...il y avait un **mé**tro qui **me** traversait la tête. Je prendrais bien de l'aspirine...**Mais**...*

*Je prendrais bien de l'aspirine... **Mais**...Lorsque j'en prends, la **migraine** s'arrête... **mais** le **mé**tro... aussi... (...)*

*(...)J'ai les oreilles qui **sifflent!***

*Alors, dès que les oreilles **sifflent**...*

*les portes se **referment**, le **mé**tro **repart**.*

*Et la **migraine** revient!*

Infernale!

У цьому прикладі також наявна алітерація [f] наприкінці скетчу, це можна пояснити тим, що автор навмисне створює нагнітання цього звуку, який схожий на відчуття людини, у якої розколюється голова від мігрені. Алітерація [m] також використовується за аналогією головного болю, отже виконує функцію наслідування.

Раймон Девос дуже часто використовує стилістичну фігуру метаболу, яка являє собою накопичення близьких за семантикою слів, для вираження однієї ідеї, її також називають звичайною синонімією[Smouchtchynska 2010, 144]. Наведемо приклад зі скетчу *Petit travers*:

*Je vois un **petit micro-micro!***

*Je vois un tout **petit** piano comme ça...*

*avec une toute **petite** queue...*

*Je vois un tout **petit** pianiste... comme ça...*

*Derrière mes verres, non seulement je vois **petit**, (...)*

*Et je vois à travers mon **petit** pare-brise*

*un **petit** car de police...*

*un **mini-car**...un quart de car...*

*En descend un **petit** gendarme à pied...*

*avec deux **petits** pieds...*

*Il brandit son **petit** bâton: Stop!*

*Ma **petite** voiture se met en travers.*

*Je vois dans mon **petit** rétro, derrière,*

*Un **petit** camion...(...)*

(...) "*Donnez-moi vos **petits** papiers!*"
*d'une toute **petite** voix.*
*Je lui donne mes **petits** papiers...*
*Il sort son **gros** crayon vert et il écrit*
*Sur une **immense** contrevention...*
*Mon **petit** nom!(...)*
 (...) "*C'est vous qui vous moquez de nos **petits** travers?*"
*Mettez votre **petit** autographe!"*
*J'ai pris son **gros** crayon vert...et j'ai écrit*
*Sur son **immense** contravention... mon **grand** nom*
*Et ça m'a couté une **petite** fortune!!!*

На цьому прикладі ми можемо проаналізувати метаболу, антитезу і епанод (регресія). Епанод включає у себе слова, що повторюються у певному порядку, і цей повтор розвиває більш детально ідею вживання цього слова. Наприклад, така модель: ---- А,В,С: А----,В----,С----[Smouchtchynska 2010, 122]. Але ця фігура може виявлятися і як повторення одного слова, чи члена речення, набуваючи настирливого та нав'язливого характеру, що зумовлює комічний ефект [Ricalens-Pourchot 2011, 65]. Антитеза була однією з улюблених фігур софіста Горгія, вона полягає у навмисному вживанні протилежних за значенням слів, для створення контрасту, і кращого сприйняття ідеї. У нашому прикладі вживається епанод іменника "petit". Завдяки певному "нагнітання" слова petit, вживання метаноли (micro, petit, mini; gros,immense, grand) та антитези (petit-gros, petit-immense, petit-grand) виникає комічний ефект. У цьому скетчі також вживається антифразис, або вживання слова/фрази у протилежному значенні: Et ça m'a couté une **petite** fortune, де слово petite вживається іронічно, адже персонаж мав заплатити чималий штраф.

У скетчі Qui tuer? відбувається опозиція таких явищ, як *день* та *ніч*, *звичайно* та *неспокійно*, які також формують антитези.

*Un **jour**,*
*en pleine **nuit**(...)*
 (...) *En ce qui me concerne, tout est **normal**.*
*Par contre, pour vous...c'est **alarmant**.*

У наступному скетчі Les neuf veaux антитеза виявляється у таких антонімічних висловах: se vendre (продаватися), s'acheter (покупатися), pas cher (недорого), prix fou (кругленька сума).

*Parce qu'un ministre, ça ne **se vend** pas!*
*Ça s'**achète** parfois! Mais ça **ne se vend** pas!*

*Une fois (j'avoue à ma grande honte),
je me suis vendu pour ne pas cher,
et quand j'ai voulu me racheter,
je me suis payé un **prix fou!***

Сталий вислів *dormir à poings fermés* (спати міцним сном) встає в опозицію із *la bouche ouverte* (відкритий рот), тим самим створюючи антитезу у скетчі *Point de tête*:

*La nuit, au lieu de dormir la bouche **ouverte,**
il dort à poings **fermés.***

У скетчі *J'ai le faux rire* вживається одвічне протиставлення антитези *vrai*(справжній) та *faux*(неправда, невірнo):

*Vous avez l'air d'un **vrai** clown!*

*C'est **faux!***

*C'est dans la vie que j'ai l'air d'un **vrai** clown!*

Опозиція *dur* (важкий) та *mou* (слабкий) увиразнює переживання героя у скетчі *Je hais les haies*:

Je hais le murs

*qu'ils soient en **dur***

*qu'ils soient en **mou!***

У скетчі *Ceinture de sécurité* вживається стилістична фігура силепс, що передбачає використання одного і того самого слова у прямому та переносному значенні. У цьому скетчі один із героїв хоче затримати божевільного чоловіка, через дивну поведінку, але змінює свою думку, тому що бачить на ньому чорний пояс, що є синонімом звання Дан у японських і корейських бойових мистецтвах: *Mais quand j'ai vu que sa **ceinture** était **noire...***

У скетчі *Alimenter la conversation* Р. Девос використовує силепс дієслова *ruminer* (1) пережовувати, 2) обдумувати), що у конкретному контексті викликає комічний ефект:

Il m'a dit: – "Monsieur, on n'écrit pas la bouche pleine!"

*Depuis, je ne cesse de **ruminer** mes écrits!*

Проаналізувавши основні стилістичні фігури, які вживає Р. Девос, ми дійшли висновку, що вони відіграють безпосередню роль у формуванні комічного ефекту. Тонка гра слів, майстерність використання філігранних відтінків значень впереміш із навмисною надмірністю повторів, ставлять читача у становище постійного замішання і розумової напруженості. Усе це створює комічний ефект.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Арнольд И. В.* Стилистика современного английского языка: стилистика декодирования: учеб. пособие. 3-е изд. / Ирина Владимировна Арнольд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.

2. *Водясова Л. П.* Лексический повтор как текстообразующий компонент и стилистический прием выразительности в художественном пространстве К.Г. Абрамова / Л. Водясова, Е.Жиндеева. – Челябинск: Вестник Челябинского государственного университета, № 17 (271). Филология. Искусствоведение. Вып. 66, 2012, с. 37–43.

3. *Ricalens-Pourchot N.* Dictionnaire des figures de style / Nicole Ricalens-Pourchot, 2e éd. revue et augm. – P.: Armand Colin, 2011. – 218 p.

4. *Smouchtchynska I.* Stylistique des figures: Les figures non-tropiques / Irina Smouchtchynska. – Kiev: Logos, 2010. – 302 p.

5. *Suhamy H.* Les figures de style / Henri Suhamy, 4e éd. modifiée. – P.: Presses universitaires de France, 1990. – 127 p.

Стаття надійшла до редакції 25.10.13.

Кисьмина К.О., асп.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СТИЛИСТИЧЕСКИХ ФИГУР В СКЕТЧАХ Р.ДЕВОСА

В статье анализируются стилистические фигуры, которые способствуют созданию комического эффекта в скетчах Раймона Девоса. Проведенное исследование выявляет своеобразие применения стилистических фигур в комическом контексте, позволяя проанализировать и сравнить их специфические качества и особенности. Материалы проведенной работы позволяют классифицировать и конкретизировать стилистические фигуры скетчей Р. Девоса.

Ключевые слова: *стилистические фигуры, комический эффект, антитеза, антанаклаза, гомеотелевт, ассонанс, аллитерация, частичный повтор, энанод, охват, силленс, метабола.*

Kseniia Kismina, PhD Student,
Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kiev

THE USE OF STYLISTIC FIGURES IN R. DEVOS' SKETCHES

The article covers stylistic figures, giving rise to humorous effects in Raymond Devos' sketches. The study reveals the originality of the application of stylistic figures in a comic context, that allows to analyze and compare

their specific qualities and characteristics. The materials of this work facilitate to classify and specify stylistic figures in R. Devos' sketches.

Key words: *stylistic figures, comic effect, antithesis, antanacsis, homeoptote, assonance, alliteration, partial repetition, epanode, derivation, syleps, metabola.*

УДК 811.133.71

Клименко Л.В. к.філол.н., **Григорчук Ю.А.** магістр,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ТОПОНІМІЧНІ НОМІНАЦІЇ В МОВІ ПОДОРОЖЕЙ ТА ТУРИЗМУ

Статтю присвячено дослідженню варіативних засобів найменування топонімічних об'єктів у текстах AIR FRANCE Magazine. Визначено, що вторинна номінація є способом розширення понятійної структури топоніму. Варіативність номінацій використовується задля когезії у складі висловлювання і уникнення тавтологій та забезпечує персуазивність текстів із рекламною метою.

Ключові слова: *топонім, вторинна номінація, варіативність, когезія, персуазивність.*

Між мовою та культурою існує тісний зв'язок. Універсальність мови як засобу спілкування дозволяє використовувати її на міжкультурному рівні в міжкультурній комунікації. Поширення світових глобалізаційних процесів призвело до значного зростання можливостей і зацікавленості людини подорожувати, відвідувати різні, найвіддаленіші куточки нашої планети. Туризм – своєрідний тип комунікації, спрямованої на одержання нових знань, вражень, досвіду шляхом подорожування – останнім часом стає глобальним явищем сучасності. Цей факт зумовлює **актуальність** нашого інтересу до мови туризму та подорожей як **об'єкту** наукового дослідження.

Предметом нашої статті є варіативність номінацій на позначення топонімічних одиниць у мові подорожей та туризму.

Матеріалом дослідження слугували тексти видань журналу AIR FRANCE Magazine, загальним обсягом 868 сторінок (видання 169, 171, 177 та 183, які належать до періоду з 2010 по 2013 роки). AIR FRANCE Magazine – журнал, присвячений тематиці подорожування, який щомісячно видається французькою